

Datum:
2015-04-15

Dnr:
2015/37
810

Vår ref:
Pär Trehörning

Justitiedepartementet
103 33 STOCKHOLM

Linda Rantén

Remissyttrande
Beslag i IT-miljö samt olika tvångsåtgärder
Kompletterande remiss SOU 2011:45, JU2011/4074/Å

Sammanfattning:

Journalistförbundet tillstyrker förslag till ny lagtext i rättegångsbalken 27:2a med följande förslag till förändringar:

Att texten ”om det inte finns hinder mot det eller det är olämpligt” undanröjs.

Att rätten att närvara vid genomgång av databärare ska föreligga utan undantag när det avser personkretsen enligt 36:5 rättegångsbalken.

I övrigt har vi inget att erinra mot förslaget.

Förbundets motivering:

Vi ställer oss – som tidigare - bakom förslaget att journalister som har tystnadsplikt enligt reglerna i tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, ska ha rätt att närvara vid genomgång av dator eller liknande databärare vid förundersökning om brott.

Utredningen föreslår också att det inte ska vara tillåtet att ta vidare del av material som visar sig omfattas av tystnadsplikten, och att förundersökningsledaren kan besluta om yppandeförbud för det som visats vid genomgången.

Journalistförbundet anser att förslagen utgör ett visst skydd mot utomståendes insyn, även om skyddet inte är fullständigt eftersom material kan visas för andra än den som tagit emot informationen.

Samtidigt inser vi att det vid misstanke om brott kan vara nödvändigt att gå igenom en beslagtagna dator även om den innehåller material med tystnadsplikt. Av promemorian framgår att JO tidigare föreslagit en obligatorisk domstolsprövning om en enskild hävdar att det finns skyddsvärda uppgifter och förundersökningsledaren inte har samma uppfattning. Även om promemorian avfärdar detta förslag, anser Journalistförbundet att det av rättssäkerhetsskäl kan vara värt att överväga.

Ett alternativ till en domstolsprövning är ett slopande av ”antagande” rekvisitet. Författningstexten uppställer nämligen ett krav på att det ska kunna antas att innehållet i datorn etc. skulle kunna omfattas av ett beslagsförbud om uppgifterna finns lagrade i pappersform. I promemorian finns dock en presumtion att, när det gäller personkretsen som omfattas av 36:5 rättegångsbalken (RB), bland dem journalister, att detta ”antagande” krav är uppfyllt.¹

Vi föreslår därför att lagtexten omformuleras på det sättet att rätten till närvaro vid genomgång av datorbärare gäller utan villkor när det avser personkretsen 36:5 RB.

Vi föreslår också att det bör införas en regel om i det fall databäraren uppenbarligen innehåller redaktionellt material och innehavaren inte själv kan närvara vid genomgången, att redaktionen där personen på något sätt är verksam, ska gå igenom databäraren innan den överlämnas till rättsvårdande myndigheter. De senaste händelserna där journalister mördats visar på hur viktig en sådan regel är för källskyddat material.

För att skyddet ska vara så starkt som möjligt, avvisar vi dessutom förslaget om undantag i första stycket 27:2a. Vi anser att det inte finns tillräckligt bärande skäl för ett undantag.

Motiveringen till undantaget är alltför allmänt hållet, och ska enligt författningskommentaren avgöras ”från fall till fall”.² Undantaget ska heller inte enligt utredningen författningsregleras i detalj.³ Det kan leda till skönsmässiga avgöranden eftersom undantaget då kan göras alltför omfattande.

¹ Ju 2011/4074 Å, sid 20

² Ju2011/4074/Å, sid 49

³ Ju2011/4074/Å, sid 22

Här väger intresset för att skydda tystnadsplikten tyngre än de olägenheter som närvaron av berörd journalist kan utgöra. Eftersom det rör förpliktelse att upprätthålla en grundlagsenlig tystnadsplikt, måste det finnas en villkorlös rätt för berörd journalist att närvara även om det kan innebära genomsökningen tar längre tid.

Med vänlig hälsning
SVENSKA JOURNALISTFÖRBUNDET

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'JN' followed by a horizontal line.

Jonas Nordling
förbundsordförande